คู่มือชาวพุทธเล่ม ๑

ธมฺมสาโร ภิกฺขุ วัดบวรนิเวศวิหาร

รวบรวมและเรียบเรียง

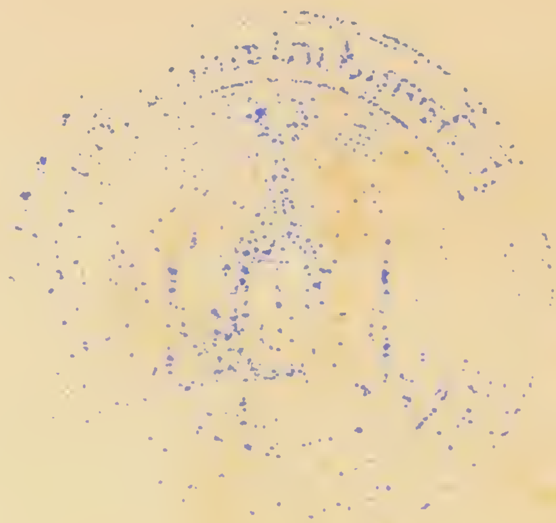
น.ส. อรสา พูลพานิช

พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพ

คุณตาเจ๊ก สว่างวงศ์

ณ เมรุวัดสังเวชวิศยาราม พระนคร

๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๐

ห้องสมุดหนังสืออนุสรณ์งานศพ วัดบวรนิเวศวิหาร

\# 122

ไว้อาลัยคุณตา...

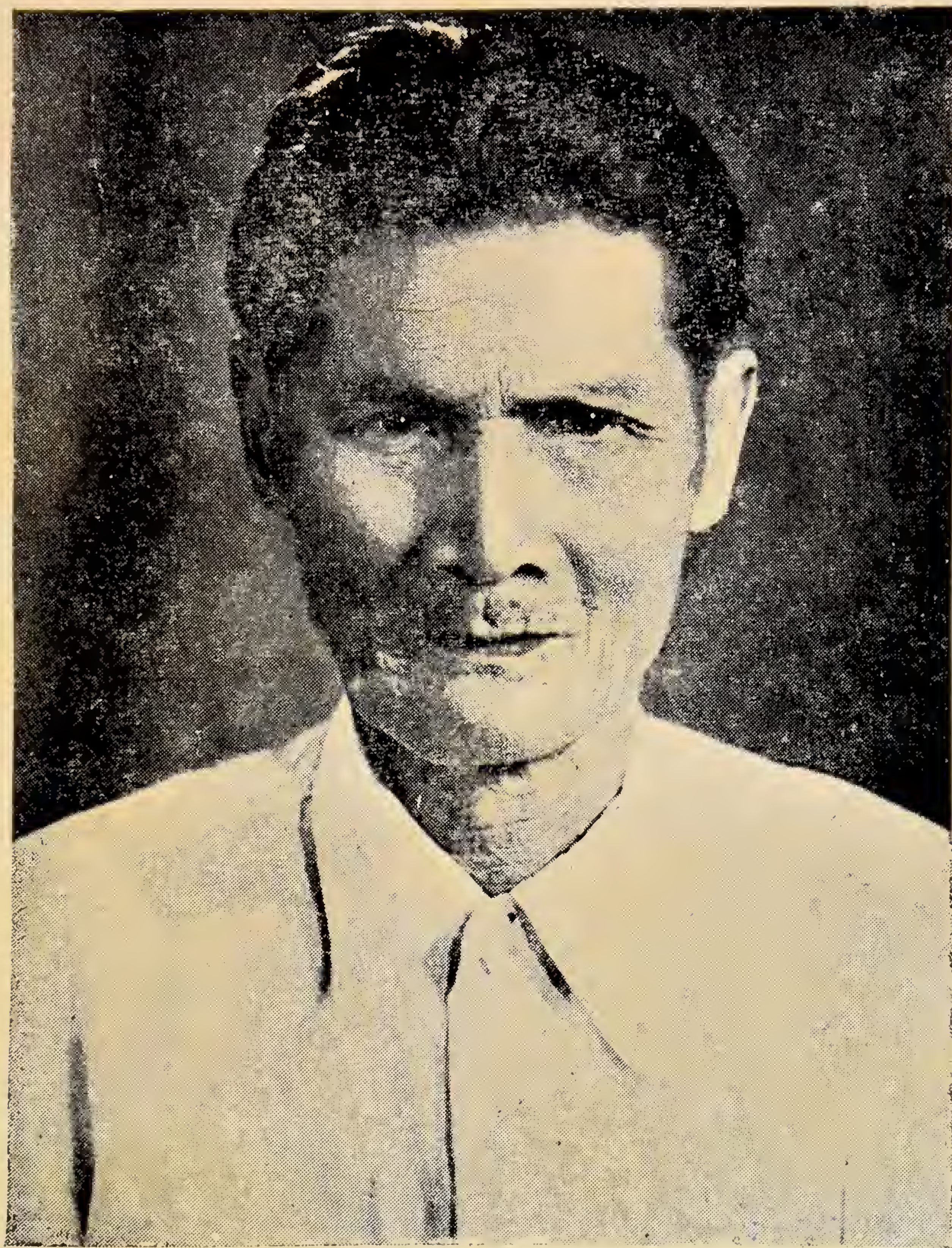
ครั้งหนึ่ง เมื่อมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนสตรีวิทยา ในระหว่างที่หาหอพักยังไม่ได้ ได้มาอาศัยอยู่ที่บ้านคุณตาหน้าวัดบวรนิเวศวิหาร การพักอยู่บ้านคุณตานี้ชั่วระยะเวลานั้น ได้รับความเอื้อเฟื้อจากทุกคน โดยเฉพาะคุณตาเป็นห่วงเป็นใยในการรับประทานอาหาร คงจะเห็นว่าต่างครัวมา...เพียงเท่านี้หนูยังจำได้ และยังขอบคุณในน้ำใจของคุณตาอยู่ – –

บัดนี้ คุณตาได้ล่วงลับไปแล้ว หนูรู้ข่าวได้ล่าช้าเพราะกลับไปอยู่ที่บ้านพระประแดง .... ถึงคราวฌาปนกิจศพคุณตาหนูขอพิมพ์หนังสือเป็นที่ระลึกในงานเป็นการกุศล และขอให้อุทิศให้คุณตาไม่ว่าจะสถิต ณ คติภพใด ๆ

อรสา พูลพานิช

บ้านใกล้อำเภอพระประแดง พระนคร

๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๐

นายเจ๊ก สว่างวงศ์

ชาตะ พ.ศ. ๒๔๒๗

มรณะ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๐

สารบาญ

หน้า

คู่มือชาวพุทธเล่ม ๑

ภาคภูมิใจ ประเทศไทยเรามีพระพุทธศาสนาประจำชาติ คือถือว่า พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันใหญ่ตามสูตรที่ว่า ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในธงไตรรงค์ระบุสีไว้ ๓ *แดง ขาว น้ำเงิน* เมื่อระบุไว้เช่นนี้ก็ยาเพื่อจำใส่ใจได้ว่า

ไตรเอ๋ยไตรรงค์

อันเป็นธง สามสี นี้ใช่ไหม
ก็แน่นอน สอนพร่ำ จำใส่ใจ
จับตาไว้ ในธง ให้จงดี
อันชาติไทย ไทยรัก สมัครมั่น
ศาสน์ไทยนั้น เคารพ นบถ้วนถี่
กษัตริย์ไทย เทิดทูน พูนทวี
เพียงเท่านี้ มีหลัก หนักแน่นเอย.

๙๔% น่าภาคภูมิยิ่งขึ้นไปอีกตามที่ว่า "ในประเทศไทยมีผู้นับถือพระพุทธศาสนาถึง ๙๔%" เหลือ

อีก ๖% นับถือศาสนาอื่นบ้าง นับถือผีบ้าง ไม่มีศาสนาบ้าง ซึ่งเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยเหลือเกิน เมื่อคนในประเทศนับถือพระพุทธศาสนามีเปอร์เซ็นต์สูงถึง ๙๔% คนไทยก็ควรจะมีความสุกใสมาก เช่นเดียวกับทองคำ ๙๔% นับเป็นทองที่สุกใส...

แต่ตามข้อเท็จจริงคนในประเทศไทย ยังมีหน้าตาเศร้าหมองอยู่ไม่น้อย บางคนก็สุกใสได้หลาย ๆ วันแล้วก็เศร้าหมองเสียทีหนึ่ง บางคนก็สุกใสเศร้าหมองสลับกันเร็วเหมือนกังหันต้องลม ไม่รู้กี่หนต่อวัน ดังนี้ ถ้าเราลองเปรียบดูกับต้นไม้ ก็นับว่าให้ปุ๋ยและบำรุงยังไม่ถูกวิธี ทั้ง ๆ ที่ปุ๋ยในประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ ชาวพุทธทั้งมวลก็คงเป็นเช่นนั้น คือยังไม่สุกใสเท่าที่ควรตามวิธีของชาวพุทธ ทั้งที่พระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอุดมสมบูรณ์ ถ้าเมื่อไรได้รับนับถือพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ทั้งในการเริ่มนับถือทั้งในวิธีปฏิบัติ และในทางศาสนพิธีต่าง ๆ กันโดยทั่ว

ถึงไทยเราก็คงจะสุกใสทั่วกัน...

การนับถือพระพุทธศาสนา ถ้าจะให้ถูกวิธีตั้งแต่ต้นจนปัจจุบัน ก็ควรจะได้อ่านพระพุทธศาสนาตั้งแต่ต้นคนแรก ๆ เขานับถือเขาทำอย่างไร เขาได้รับข้อปฏิบัติอะไรไป ต่อ ๆ มาทำกันอย่างไร มีศาสนพิธีเพิ่มขึ้นอย่างไร และปฏิบัติอย่างไรจึงถูกหรือพอเหมาะพอควรแก่ตน ตลอดถึงปฏิบัติอย่างไรจึงได้ผลจนรู้สึกว่า รสธรรมชำนะซึ่งรสทั้งปวง...

คู่มือชาวพุทธเล่ม ๑ จะบรรจุข้อความเบื้องต้นของการนับถือพระพุทธศาสนา และศาสนพิธีบางประการ แสดงการนับถือ การรับปฏิบัติศีล ๕ การไหว้ ๕ ครั้ง การอาราธนาต่าง ๆ การถวายทานต่าง ๆ การบูชา การถวายข้าวพระ การลาข้าวพระ การกรวดน้ำแบบประยุกต์เพื่อให้ทันกับพระยถาจบ กรวดจบ ถึงตอน สัพพีติโย วิวชฺชนฺตุ จะได้ทันพนมมือรับพรทัน...

ถ้าชาวพุทธเราเข้าใจพระพุทธศาสนาพอสมควร

ปฏิบัติได้พอสมควร รู้ศาสนพิธีพอสมควร ก็ย่อมเป็นที่เชื่อได้ว่า สุกใส อย่างน้อยขนาดทองคำ ๙๔%.. เมื่อมีโอกาสจะได้ทำคู่มือชาวพุทธเล่ม ๒ และ เล่ม ๓ – ๔ – ๕ ต่อไป – – –

สำหรับคราวนี้หวังแต่เพียงเล็กน้อยว่า คู่มือชาวพุทธเล่ม ๑ จะช่วยความเข้าใจในการนับถือพระพุทธศาสนา และช่วยในวิธีปฏิบัติพระพุทธศาสนาบางประการเท่านั้น ขอท่านผู้อ่านผู้ปฏิบัติจงประสบความ สุกใส โดยทั่วกัน.

วัดบวรนิเวศวิหาร พระนคร.

๑๕ กันยายน ๒๕๐๙

การนับถือพระพุทธศาสนา

การนับถือพระพุทธศาสนา กล่าวกันว่า ผู้นับถือย่อมใช้เสรีภาพได้เต็มที่ แต่จะเต็มที่ได้เพียงไร ? หรือจะต้องมีหลักเกณฑ์อย่างไร ? สมควรจะปฏิบัติอย่างไร ? ชาวพุทธจึงจะได้ชื่อว่าปฏิบัติถูกต้อง และมีเกียรติสูงอยู่ในโลก และการนับถือพระพุทธศาสนานั้นควรจะเริ่มอย่างไร ? เมื่อนับถือแล้วควรจะปฏิบัติอย่างไรต่อไป? ในตอนท้ายของเรื่องนี้ ได้บอกถึงระเบียบปฏิญญาตนเป็นพุทธมามกะตามหลักของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ และได้นำไหว้ ๕ ครั้งของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดเทพ ฯ มารวมไว้ด้วย.

ธมฺมสาโร ภิกฺขุ วัดบวรนิเวศวิหาร

การนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ประชาชนพลเมืองมีเสรีภาพอย่างฟุ่มเฟือย ผู้นับถือจะทำกิจทางศาสนาสักเพียงไร หรือไม่ทำเลยก็ได้

ไม่ผิดกฎหมาย กฎกระทรวง หรือระเบียบข้อบังคับ อันจะให้พ้นภาวะความเป็นพุทธศาสนิกชนไปได้ แม้จะได้มีความประพฤติเลวสักเพียงไร.

เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่นวันมาฆ-บูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา อันเป็นวันนักขัตฤกษ์ วันอาทิตย์ หยุดราชการ ผู้นับถือพระ-พุทธศาสนาต่างก็แยกย้ายกันไป นักนิยมบางปูก็ไปบางปู นักนิยมบางแสนก็ไปบางแสน นักนิยมหัวหินก็ไปหัวหิน นักนิยมไพรก็ไปล่าสัตว์ นักที่ไม่นิยมไปไหน ก็เปลี่ยนสังกัดไปขึ้นกรมสรรพสามิตเสียชั่วคราว คือล้อมวงเล่นไพ่ หรือดื่มสุรา ตกในบทว่า *วันโกนไม่ละ วันพระไม่เว้น* เหลืออีกจำนวนหนึ่งซึ่งไม่สู้จะมากนัก ได้พาร่างอันเต็มเปี่ยมไปด้วยจิตใจที่เลื่อมใสบริสุทธิ์ เพื่อไปประกอบศาสนพิธีระลึกถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา.

การที่เป็นดังนี้ ก็เนื่องจากการนับถือพระพุทธ-

ศาสนาในประเทศไทยนั้น เราได้มีการตีความในการนับถือไว้อย่างกว้างขวาง คือว่าทางพระพุทธศาสนาไม่มีการบังคับ ซึ่งก็เป็นความจริงอยู่เหมือนกัน แต่จริงเพียงครึ่งเดียว คือก่อนที่จะนับถือ เปิดโอกาสให้พิจารณา เมื่อเห็นชอบก็นับถือ เมื่อไม่เห็นชอบก็แล้วไป นี่คือความหมายของการไม่บังคับ แต่ว่าเมื่อนับถือแล้ว ทางพระพุทธศาสนาก็มีข้อปฏิบัติให้ ถ้าไม่มีก็หมายความว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความเหลวเลอะเทอะ ไม่มีกฎเกณฑ์อะไรสำหรับปฏิบัติเลย ผู้นับถือจะประพฤติเลวทรามสักเพียงไรก็ได้ และถ้าเป็นเช่นนั้น ชาวพุทธก็หามีเกียรติแต่อย่างใดไม่ อันที่แท้ทางพระพุทธศาสนานั้นกล่าวได้ว่าเป็น*ศาสนา*ที่มีหลักเกณฑ์ตายตัว คือผู้แสดงตนเป็น*พุทธมามกะ* ก็มีหลักปฏิบัติคือ*ศีล* ๕ ผู้ที่แสดงตนเป็น*อุบาสก อุบาสิกา* ก็มีหลักปฏิบัติ*ศีล* ๕-๘ ผู้แสดงตนเป็น*สามเณร* ก็มีหลักปฏิบัติ*ศีล* ๑๐ ผู้ที่

แสดงตนเป็น*ภิกษุ* ก็มีหลักปฏิบัติคือ *ศีล ๒๒๗* และหลักเหล่านี้เป็นกฎข้อบังคับทีเดียว ดังนั้น นักนิยมเหล่านั้นจะมีผิดในศีลข้อไหนหรือไม่ก็ย่อมจะพิพากษาตัวเองได้.

พระพุทธองค์เมื่อได้ตรัสรู้แล้ว มิได้ทรงทำการสั่งสอนทันที ทรงพักผ่อนเสวยวิมุติสุขอยู่ก่อน และก็คงทรงวางแผนการในอันที่จะดำเนินการสั่งสอนต่อไปในตัวด้วย ตอนประทับที่ใต้ร่มไม้ราชายตนะ (ไม้เกตุ) มีพ่อค้า ๒ คน คือ *ตปุสสะ ภัลลิกะ* เข้าไปถวายของและแสดงความนับถือ *พระองค์*กับ *พระธรรม*ที่พระองค์ได้ตรัสรู้ เรียกว่าถึง*รัตนะ ๒* แล้วก็นมัสการลาไปโดยที่พระองค์มิได้สั่งสอนและประทานหลักปฏิบัติอย่างไร นัยว่าเพียงประทานพระเกษาเป็นที่ระลึก และก็มีเพียง ๒ คนเท่านั้น ที่นับถือพระพุทธศาสนาแล้วไม่ได้ข้อปฏิบัติไป เพราะเป็นเวลาที่พระองค์ยังมิได้ดำเนินการสั่งสอน หลังจากนั้น พระองค์ได้ประทาน

หลักปฏิบัติแก่ผู้นับถือพระพุทธศาสนาโดยทั่วไป คราวทรงสอนพระปัญจวัคคีย์ ก็ทรงประทานหลักมัชฌิมาปฏิปทา คือทางปฏิบัติสายกลาง ซึ่งเป็นทางปฏิบัติได้ผลดีแน่นอน ปฏิวัติความเชื่อถือผิด ๆ ของพระปัญจวัคคีย์ลงได้เด็ดขาด และการปฏิวัติของพระองค์นั้นเป็น "อัปปฏิวัติ" คือใคร ๆ จะปฏิวัติคืนไม่ได้ และทางสายกลางนี้ ก็ยังมีชื่ออยู่จนทุกวันนี้ และตราบใดที่ทางสายนี้ยังอยู่ เราก็จะหาถึงพุทธกาล หรือความสิ้นสุดแห่งพุทธกาลไม่ได้ตราบนั้น แต่ถ้าทางสายนี้ถูกปิดลงเมื่อใด ความสุดสิ้นแห่งพระพุทธศาสนาก็มีได้เมื่อนั้น เปรียบเหมือนทางไปบางลำพู ถ้ายังไม่ถูกตำรวจจราจรปิด เราก็ย่อมจะเดินไปบางลำพูได้ แต่ถ้าเขาปิดเราก็ไปไม่ได้ และทางสายกลางนี้คนอื่นปิดไม่ได้ นอกจากตำรวจจราจรคือกิเลสของเราเอง ซึ่งมักจะไม่ค่อยมีวินัย คอยปิดจราจรทางใจมิให้เดินทางสายกลางนี้. คราวทรงสอนพระยสะ ก็ทรงประทาน

หลักปฏิบัติขัดเกลาอัธยาศัยขึ้นไปโดยลำดับ คือ ทาน ศีล สวรรค์ โทษของกาม อานิสงส์ของการออกบวช ซึ่งเรียกว่า "อนุปุพพิกถา" และหลักนี้ก็ยังใช้ฟอกอัธยาศัยบุคคลได้ดีมาจนบัดนี้ เว้นแต่บุคคลจะไม่พยายามฟอก พยายามแต่จะเป็นนักอะไรต่ออะไรนอกออกไป คราวทรงสอนสิงคาลมานพ ก็ทรงประทานหลักปฏิบัติฝ่ายคฤหัสถ์ ซึ่งเรียกว่า "คิหิปฏิบัติ" และหลักนี้ ก็ใช้ได้ดีโดยลำดับมา ครอบครัวที่ผ่านพ้นความยุ่งยากมาด้วยดี ก็เพราะเขาได้อาศัย "คิหิปฏิบัติ" นี้ อันการทรงสอนเหล่านี้เรียกว่า "*ทรงแสดงธรรม*" ส่วนการบัญญัติศีลประเภทต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้วเรียกว่า "*ทรงบัญญัติวินัย*" รวมความแล้ว ผู้นับถือพระพุทธศาสนานั้น จำต้องประพฤติธรรมและปฏิบัติตามศีลหรือวินัยตามขั้นของตน ๆ มิใช่ว่าจะใช้เสรีภาพพุ่มเพื่อยได้ตามใจ โดยมิต้องคำนึงถึงข้อปฏิบัติใด ๆ ทั้งสิ้น.

แต่การที่ประชาชนพลเมืองของเรา ซึ่งได้พากันใช้เสรีภาพในการนับถือศาสนากันอย่างพุ่มเพื่อยนั้น เราอย่าได้โทษว่าเป็นความผิดของบุคคลใดเลย มันผิดอยู่ที่เราไม่มีพิธีการอันรัดกุม และมิได้ดำเนินการให้แพร่หลาย คือเรามิได้มีโครงการมาแต่ดั้งเดิมที่จะนำเด็กชาวพุทธทุกคน เพื่อให้ได้เข้าไปในโบสถ์แสดงตนเป็นพุทธมามกะ แล้วให้ข้อปฏิบัติอันแน่นอนคือศีล ๕ แก่เขา เด็กจึงไม่รู้ว่าตนได้นับถือพระพุทธศาสนามาแต่เมื่อไร ? และเมื่อนับถือพระพุทธศาสนาแล้วจะต้องรับผิดชอบอย่างไรบ้าง ? พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยทรงพระราชวิตกว่าเด็ก ๆ จักไม่มีความรู้สึกทางพระพุทธศาสนาจึงโปรดให้พระราชโอรสที่ไม่เคยทรงผนวชเป็นสามเณร ทรงปฏิญญาพระองค์เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาก่อนเสด็จออกไปศึกษาในยุโรป รัชกาลที่ ๖ ได้เป็นพระองค์แรกที่ได้ปฏิญญาพระองค์ตามธรรมเนียมนี้ ต่อมาก็แพร่หลายออกไป

ในหมู่คนชั้นสูง และแพร่ไปถึงนักเรียน แต่ส่วนมาก เห็นจะทำตาม ๆ กัน คือถือกันเป็นคราว ๆ แล้วก็เงียบหายไป หรือทำกันเป็นแบบฟอร์ม คือทำกันเพียงเพื่อจะกรอกลงไปในสำมะโนครัวว่า "*นับถือพระพุทธศาสนา*" หรือเพียงกรอกลงใน "พุทธมามกบัตร" เรายังมีการติดตามให้ความเข้าใจพระพุทธศาสนา และควบคุมให้ปฏิบัติตามข้อบังคับกันน้อยไป และผู้ใหญ่ของเราก็อาจมีการนำเด็กน้อยไป แถมบางรายยังละเมิดกฎของพุทธมามกะให้เด็กเห็นอีกด้วย.

การนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศไทยของเราเป็นไปด้วยดี ก็น่าที่ผู้ใหญ่ของเราจะได้ประพฤติเป็นแบบฉบับ เลิกนิยมสิ่งผิด ๆ นั้นเสีย ชาวพุทธจะได้ดีมีความประพฤติเป็นหลักเกณฑ์ และมีเกียรติอยู่ในโลก สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงห่วงใยต่อการนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศไทยของเราเป็นอันมาก จึงได้ทรงวาง*ระเบียบ*

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะไว้ โดยทรงแนะให้ผู้ใหญ่ในตระกูลนำบุตรหลานของตนไปหาพระอาจารย์ ขอความอนุเคราะห์ของท่าน (ทรงแนะให้นุ่งขาวห่มขาว) พาเข้าไปในพระอุโบสถซึ่งจะมีพระสงฆ์ประชุมอยู่ในนั้นไม่น้อยกว่า ๔ รูป กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ คือกราบทั้งองค์ ๕ (หน้าผาก ๑ ฝ่ามือทั้ง ๒ เข่าทั้ง ๒ จดพื้น) แล้วจุดธูปเทียนวางเครื่องสักการะ

บูชาพระรัตนตรัยว่า:-

อิมินา สกฺกาเรน พุทฺธํ อภิปูชยามิ

ข้าพเจ้าบูชาพระพุทธ ด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบหนหนึ่ง)

อิมินา สกฺกาเรน ธมฺมํ อภิปูชยามิ

ข้าพเจ้าบูชาพระธรรม ด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบหนหนึ่ง)

อิมินา สกฺกาเรน สงฺฆํ อภิปูชยามิ

ข้าพเจ้าบูชาพระสงฆ์ ด้วยเครื่องสักการะนี้ (กราบ

หนหนึ่ง) แล้ว

ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะว่า:-

เอสาหํ ภนฺเต, สุจิรปรินิพฺพุตมฺปิ, ตํ ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ, พุทฺธมามโกติ (หญิงว่า พุทฺธมามิกาติ) มํ สงฺโฆ ธาเรตุ

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า แม้ปรินิพพานนานมาแล้ว และพระธรรมพระสงฆ์เป็นสรณะ (*คือที่ระลึกนับถือ*) *ขอพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้าไว้ว่า ผู้รับเอาพระพุทธเจ้าเป็นของตน* (*คือผู้นับถือพระพุทธเจ้า*)

ครั้นแล้วรับข้อปฏิบัติไป ๕ ข้อ คือ ๑. *ไม่ฆ่าสัตว์* ๒. *ไม่ลักทรัพย์* ๓. *ไม่ประพฤติผิดในกาม* ๔. *ไม่พูดปด* ๕. *ไม่ดื่มสุราเมรัย* หรือเรียกว่า *สมาทานศีล* ๕ ตามที่พระผู้เป็นประธานสงฆ์จะว่านำ เสร็จแล้วกราบ ๓ หนนั่งราบ ถ้ามีเครื่องสักการะหรือของ

ถวายพระถวายในตอนนี้ พระสงฆ์จะอำนวยพรด้วยคำบาลีว่า "โส อตฺถลทฺโธ ฯ ล ฯ" ประณมมือรับพรด้วยความสงบ จบแล้วกราบอีก ๓ หน ถอยออกจากที่ประชุมสงฆ์เป็นเสร็จการ พิธีทำการนับถือพระพุทธศาสนาเพียงเท่านี้ แต่เมื่อกลับไปบ้านแล้วผู้ใหญ่ในตระกูลก็จะต้องคอยตักเตือนบุตรหลานของตนให้สำนึกถึงความเป็นพุทธมามกะ และข้อปฏิบัติของพุทธมามกะโดยระมัดระวังจนกว่าจะชินเป็นนิสัย และพุทธมามกชนทุกคน ควรจะได้มีข้อปฏิบัติพิเศษประจำวันอีก ในที่นี้ขอแนะการ*ไหว้ ๕ ครั้ง* ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์–*วัดเทพศิรินทร์ฯ* ซึ่งการไหว้นั้นจะเป็นเครื่องผูกจิตไว้ในความดี และทำให้จิตใจผ่องใสได้เป็นอย่างดี

ในวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ไม่ว่าเวลาไร ตามแต่เหมาะต้องไหว้ให้ได้ ๕ ครั้ง เป็นอย่างน้อยในคราวเดียวนั้นถ้ามีดอกไม้ธูปเทียนก็บูชา ถ้าไม่มีก็มือสิบนิ้วและปาก

กับใจ ควรไหว้จนตลอดชีวิต

ครั้งที่ ๑ พึงนั่งกระโหย่งเท้าประณมมือว่า นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ หน) แล้วว่า **พระพุทธคุณ** คือ อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ.

หยุดระลึกถึงพระปัญญาคุณทรงรู้ดีรู้ชอบสิ้นเชิง พระบริสุทธิคุณ ทรงละความเศร้าหมองได้หมด พระกรุณาธิคุณ ทรงสงสารผู้อื่นและสั่งสอนให้ปฏิบัติตามของพระพุทธเจ้าจนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑.

ครั้งที่ ๒ ว่า **พระธรรมคุณ** คือ สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ.

หยุดระลึกถึงคุณพระธรรมที่รักษาผู้ปฏิบัติตามไม่ให้ตกไปในที่ชั่วจนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑.

ครั้งที่ ๓ ว่า **พระสังฆคุณ** คือ สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเณยฺโย อญฺชลิกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.

หยุดระลึกถึงคุณ คือ ความปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูก ปฏิบัติชอบ ของพระอริยสงฆ์ จนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑.

นั่งพับเพียบประณมมือ ตั้งใจถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ไม่ถือสิ่งอื่นยิ่งกว่าจนตลอดชีวิตว่า สรณคมน์ คือ:—

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ;

ทุติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ

คจฺฉามิ, สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ,

ตติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ,.

ครั้งที่ ๔ ระลึกถึงคุณ **มารดาบิดา** ของตนจนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑.

ครั้งที่ ๕ ระลึกถึงคุณของบรรดาท่าน **ผู้มีอุปการคุณ** แก่ตน เช่นพระมหากษัตริย์ และครูบาอาจารย์ เป็นต้นจนเห็นชัดแล้วกราบลงหน ๑.

ต่อไปนี้ไม่ต้องประณมมือ ตั้งใจพิจารณาเรื่องและร่างกายของตนว่าจะต้องแก่ หนีความแก่ไปไม่พ้น จะต้องเจ็บ หนีความเจ็บไม่พ้น จะต้องตาย หนีความตายไปไม่พ้น จะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น มีกรรมเป็นของตัว คือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง ไม่แน่นอน เป็นทุกข์ลำบากเดือดร้อนทนอยู่ไม่ได้ต้องเสื่อมสิ้นดับไป

เป็นอนัตตา ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของตน. ครั้นพิจารณาแล้ว พึงแผ่กุศลทั้งปวงมีการกราบไหว้เป็นต้นนี้อุทิศให้แก่ท่านผู้มีคุณมีมารดาบิดาเป็นต้นตลอดจนชั้นสูงสุด คือพระมหากษัตริย์ ทั้งเทพยดาและมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายว่า จงเป็นสุข ๆ อย่ามีเวรมีภัยเบียดเบียนกันและกัน รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด.

การไหว้ ๕ ครั้งนี้ ถ้าวันใดขาด ให้ไหว้ใช้หนี้ ๕ ครั้งในวันรุ่งขึ้น ถ้านั่งกระโหย่งเท้าไม่ได้ก็นั่งพับเพียบ ถ้าไม่ได้ก็นอนไหว้ เมื่อยกมือไม่ขึ้น ก็ปากกับใจ ถ้าทำได้อย่างนี้ เป็นเครื่องพยุงตนให้เป็นคนดี ไม่ให้เป็นคนชั่วและให้ยั้งอยู่ในที่ดี ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ถ้าผู้ใดประพฤติได้เสมอจนตลอดชีวิต ผู้นั้นจะอุ่นใจในตัวของตัวเอง มีความเจริญงอกงามไพบูลย์ยิ่ง ๆ ขึ้นเสมอทุกคืนทุกวัน คุ้มครองป้องกัน

ภยันตรายปราศจากความเสียหายที่ไม่เหลือวิสัย และตั้งตัวได้ในทางคดีโลกและคดีธรรม เต็มภูมิเต็มชั้นของตน ๆ ทุกประการ.

หมายเหตุ :– การแสดงตนเป็นพุทธมามกะถ้าต้องการทราบโดยละเอียด ขอให้ดูในระเบียบและคำปฏิญญาของมหามกุฏราชวิยาลัย.

คติพุทธมามกะ ๑. ควรว่าคำอาราธนาต่าง ๆ ได้ ๒. เมื่อได้ยินเสียง นโมตสฺส. ต้องยกมือไหว้ ๓. เมื่อพระสวดมนต์ในงานต้องตั้งใจฟัง อย่านำเรื่องอื่นไปพูดไปคุยกัน ๔. เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนต้องคิดแก้ในทางธรรม.

อาราธนาศีล ๕ ศีล ๘

ศีล ๕

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม.

ทุติยมฺปิ ,, ,, ,, ,, ,, ,,

ตติยมฺปิ ,, ,, ,, ,, ,, ,,

นิจจศีล

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ
นิจฺจสีลํ ยาจาม.

ทุติยมฺปิ ,, ,, ,, ,, ,, ,,

ตติยมฺปิ ,, ,, ,, ,, ,, ,,

ศีล ๘

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห อฏฺฐ สีลานิ ยาจาม.

ทุติยมฺปิ ,, ,, ,, ,, ,, ,,

ตติยมฺปิ ,, ,, ,, ,, ,, ,,

อุโบสถศีล

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห อฏฺฐงฺคสมนฺนาคตํ
อุโปสถํ ยาจาม.
ทุติยมฺปิ ,, ,, ,, ,, ,, ,,
ตติยมฺปิ ,, ,, ,, ,, ,, ,,

กรวดน้ำย่อ

ยงฺกิญฺจิ กุสลํ กมฺมํ กตฺตพฺพํ กิริยํ มม
กุศลกรรม ทำไว้ ในครั้งนี้
ขอยินดี น้อมจิต อุทิศให้
แด่ ๐ ๐ แตกดับ ล่วงลับไป
ขอจงได้ อนุโมทนา สาธุเทอญ.

หมายเหตุ:– ที่ใส่ ๐ ๐ ไว้นั้นใส่ชื่อผู้ที่จะทิศไปให้
ลงไป เช่นคุณแม่ หรือคุณพ่อ
หรือญาติ เพื่อน อุปัชฌาย์ อาจารย์
ถ้ารวม ๆ ก็ว่าท่านผู้

อาราธนาปริตร–ธรรม

อาราธนาปริตร

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพทุกฺขวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพภยวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพโรควินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.

อาราธนาธรรมวันปกติ

พฺรหฺมา จ โลกาธิปตี สหมฺปติ
กตฺอญฺชลี อนฺธิวรํ อยาจถ
สนฺตีธ สตฺตาปฺปรชกฺขชาติกา
เทเสตุ ธมฺมํ อนุกมฺปิมํ ปชํ.

อาราธนาธรรมวันพระ

จาตุทฺทสี ปณฺณรสี[๑] ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
กาลา พุทฺเธน ปญฺญตฺตา สทฺธมฺมสฺสวนสฺสิเม
ปณฺณรสี อยนฺทานิ สมฺปตฺตา อภิรกฺขิตา
เตนายํ ปริสา ธมฺมํ โสตุํ อิธ สมาคตา
สาธุ อยฺโย ภิกฺขุสงฺโฆ กโรตุ ธมฺมเทสนํ
อยญฺจ ปริสา สพฺพา อฏฺฐิกตฺวา สุณาตุ ตนฺติ.

---

๑. ถ้าปักษ์ขาดว่า "จาตุทฺทสี" ถ้า ๘ ค่ำว่า "อฏฺฐมีโข"

คำบูชาพระรัตนตรัย

อิเมหิ สกฺกาเรหิ พุทฺธํ อภิปูชยามิ.

อิเมหิ สกฺกาเรหิ ธมฺมํ อภิปูชยามิ.

อิเมหิ สกฺกาเรหิ สงฺฆํ อภิปูชยามิ.

ก่อนรับศีลและฟังพระปริตร มีการจุดธูปเทียนที่โต๊ะบูชา เมื่อเสร็จแล้วกล่าวคำบูชา ๓ บันทัด นั้นกราบลงหนหนึ่ง อาราธนาศีล มยํ ภนฺเต ฯลฯ ทันทีไม่ต้องเตือน รับศีลแล้วอาราธนาพระปริตร วิปตฺติปฏิพาหาย ฯลฯ ทันที แต่ผู้ชอบพิสดารว่า ๑ บันทัดกราบหนหนึ่งยังแถมนึกในใจ พุทฺธํ วนฺทามิ.. ธมฺมํ วนฺทามิ.. สงฺฆํ วนฺทามิ. โดยลำดับ.

คำบูชาข้าวแด่พระพุทธเจ้า

อิมํ สูปพฺยญฺชนสมฺปนฺนํ สาลีนํ โภชนํ อุทกญฺจ วรํ พุทฺธสฺส ปูเชมิ. (ข้าพเจ้าบูชา

เครื่องบริโภค แห่งข้าวสาลี พร้อมด้วยแกงกับและน้ำ อันประเสริฐแด่พระพุทธเจ้า)

คำลาข้าวพระพุทธเจ้า

เสสํ มงฺคลํ ยาจามิ (ข้าพเจ้าขอส่วนเหลืออันเป็นมงคล)

หมายเหตุ :– เนื่องจากพิธีสังเวยตามแบบเก่า พระพุทธองค์ทรงประกาศยกเลิกไม่ใช้ พุทธศาสนิกชนในประเทศไทย จึงได้เปลี่ยนเป็นทำบูชา (ถ้าเปลี่ยนเป็นสำหรับใหญ่ ๆ ก็จะดูไม่เป็นสังเวย และจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติพระ)

ถวายผ้ากฐิน

อิมํ ภนฺเต สปริวารํ กฐินทุสฺสํ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมํ สปริวารํ กฐินทุสฺสํ ปฏิคฺคณฺหาตุ ปฏิคฺคเหตฺวา จ อิมินา ทุสฺเสน กฐินํ อตฺถรตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถวายผ้ากฐิน กับทั้งบริวารนี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐิน กับทั้งบริวารนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย รับแล้วจงกราน ด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

ถวายสังฆทาน

(แบบเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ตนเอง)

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ

สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และ ความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ.

ถวายสังฆทาน

(แบบเพื่อมารดาบิดาและญาติทั้งหลาย)

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากญฺเจว มาตาปิตุอาทีนญฺจ ญาตกานํ ทีฆรตฺตํ

หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ.

ถวายสังฆทาน

(แบบเพื่อมตก–ผู้ตาย)

อิมานิ มยํ ภนฺเต มตกภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ มตกภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ มตกานญฺเจว อมฺหากญฺจ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อม

ถวายภัตเพื่อผู้ตายกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตเพื่อผู้ตายกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วทั้งหลายด้วย แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย สิ้นกาลนาน เทอญ.

ถวายสลากภัต

เอตานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ อสุกฏฺฐาเน ฐปิตานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ เอตานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลาย อันตั้งไว้ ณ ที่โน้นนั้น ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายนั้น เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

ถวายข้าวสาร

อิมานิ มยํ ภนฺเต ตณฺฑุลานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต ภิกฺขุสงฺโฆ อิมานิ ตณฺฑุลานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถวายข้าวสารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์ จงรับข้าวสารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

ถวายผ้าอาบน้ำฝน

อิมานิ มยํ ภนฺเต วสฺสิกสาฏิกจีวรานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ วสฺสิกสาฏิกจีวรานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากญฺเจว

มาตาปิตุอาทีนญฺจ ญาตกานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ผ้าอาบน้ำฝนทั้งหลายเหล่านี้ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งผ้าอาบน้ำฝนทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย สิ้นกาลนานเทอญ.

ถวายผ้าป่า

เอตานิ มยํ ภนฺเต จีวรานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ เอตานิ จีวรานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายจีวรทั้งหลายเหล่านั้น กับทั้งของที่เป็นบริวาร

แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับจีวรทั้งหลายเหล่านั้น กับทั้งของที่เป็นบริวาร ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

ถวายที่นา

ยคฺเฆ ภนฺเต สงฺโฆ ชานาตุ. มยํ ภควโต อรหสโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส สาสนสฺส จิรฏฺฐิตึ ปตฺถมานา สงฺฆสฺส เขตฺตทาเน๑ อานิสํสํ. สมฺปสฺสมานา ปุญฺญานิ อากงฺขนฺตา อตฺตโน เขตฺตํ๒ สงฺฆสฺส โอโณชยาม.

สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ เอตํ เขตฺตํ๒ ปริวารํ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากญฺเจว มาตาปิตุอาทีนญฺจ เปตานํ กาลกตานํ ญาตกานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย

---

๑. ถ้าเป็นที่ส่วน แก้เป็น อารามวตฺถุทาเน.

๒. ถ้าเป็นที่สวน แก้เป็น อารามวตฺถุํ.

สุขาย.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายปรารถนาซึ่งความตั้งอยู่ยั่งยืน ตลอดกาลนานแห่งพระศาสนาของพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเทียว พิจารณาเห็นอานิสงส์ในเขตตทาน คือการถวายที่นาแก่สงฆ์ด้วย หวังอยู่ซึ่งผลบุญกุศลทั้งหลาย จึงน้อมนำมาซึ่งที่นาของตนเพื่อสงฆ์.

สาธุ ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งที่นาพร้อมทั้งบริวาร เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย และแก่ญาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้น ที่ทำกาลกิริยาล่วงไปแล้วด้วย ตลอดกาลนาน เทอญ.

ถวายเสนาสนะ

ยคฺเฆ ภนฺเต สงฺโฆ ชานาตุ. มยํ สงฺฆสฺส ผาสุวิหารํ อากงฺขมานา วิหารทาเน อานิสํสํ

สมฺปสฺสมานา อตฺตโน ธนํ ปริจฺจชิตฺวา อิมํ เสนาสนํ การาเปตฺวา สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมํ เสนาสนํ ปฏิคฺคณฺหาตุ ปฏิคฺคเหตฺวา จ ยถาสุขํ ปริภุญฺชตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

ขอพระสงฆ์จงทราบ ข้าพเจ้าหวังจะให้พระสงฆ์อยู่ผาสุก และเห็นอานิสงส์ในการสร้างที่อยู่ถวายเป็นทาน ได้บริจาคทรัพย์ของตนให้สร้างเสนาสนะหลังนี้เสร็จแล้ว ขอมอบถวายแด่พระสงฆ์ สาธุ ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับเสนาสนะหลังนี้ แล้วบริโภคตามสบาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ.

ร.พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร จังหวัดพระนคร
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา ๒๘/๙/๒๕๐๙

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฎราชวิทยาลัย

ถนนพระสุเมรุ หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร โทร. 23111

นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ. ๒๕๑๐